

Samhällsvetenskapliga
fakulteten i Lund –
en vital 50-åring
En jubileumsskrift

Redaktörer
Gunnar Andersson & Magnus Jerneck

Utgivare
Samhällsvetenskapliga fakulteten
Lunds Universitet
221 00 Lund

© Respektive författare 2015

Grafisk formgivning: Sven Eighteen
Foto: Christer Lindberg
Tryck: Media-Tryck, Lund 2015

ISBN 978-91-7623-359-7

Ett spöke reser sig över akademien: feministisk teori!!

Sara Goodman, Diana Mulinari & Jens Rydström

Har du en vän, kollega eller chef som hävdar att hon trots att hon är kvinna aldrig har upplevt någon form av exploatering, förtryck eller diskriminering? Känner du någon som påstår att feminister är sådana som vill vara offer? Eller har du läst tidningsartiklar som vill göra gällande att genusvetare är politiska ideologer, enbart intresserade av att visa på männens ondska?¹

Feminism som social rörelse, kön som analytiskt begrepp och feministisk teori som fält ger ofta upphov till starka emotionella reaktioner. Det är förståeligt med tanke på att könsrelationerna genomsyrar våra liv, från tidigaste barndom till ålderdomen. Det betyder också att ett ifrågasättande av dessa grundläggande könsrelationer kan leda till en radikal omtolkning av ens eget och andras liv. Det vetenskapliga fält som analyserar dessa relationer, och inte minst belyser hur sociala processer är könade, kallas feministisk teori. Namnet innefattar en mängd teoretiska och metodologiska interventioner som med utgångspunkt i olika sociala rörelser öppnar för en förståelse av kopplingen mellan olika maktrelationer i samhället och de klassificeringssystem som (ofta) grundas i en föreställning om biologiska och dikotoma skillnader mellan kategorin kvinnor och kategorin män.

Feministisk teoribildning ligger i fokus för Genusvetenskapliga institutionens forskningsprofil; en teoribildning där frågor om kön och sexualitet konsekvent har utforskats och debatterats med syfte att teoretisera social rättvisa i termer av både omfördelning och erkännande.

Att genom begrepp som heteronormativitet, intersektionalitet och hegemonisk maskulinitet politisera teori och teoretisera det politiska är ett vetenskapligt projekt som feministiska forskare delar med ett flertal akademiska perspektiv med rötter i kritisk teori. Fokus ligger i kunskapsproduktionens emancipatoriska potential, teorins förmåga att både förstå och förändra världen. Det innebär att ställa frågor som: Vad är vetenskaplig kunskap? Hur konstrueras den?

Det är i skärningspunkten mellan en väletablerad vetenskaplig produktion som föreställs som neutral men är djupt androcentrisk (och

etnocentrisk) och en vetenskaplig produktion som, lokaliserad i marginalen, förkroppsligar andra världsbilder och erfarenheter, som feministisk teori som kunskapsfält hittar hem.

Trots att de flesta genusforskare identifierar sig med och tar sin utgångspunkt i feministisk teori varierar det hur de förstår, tillämpar och tänker på kön som analytiskt begrepp och på kvinnor och män som kategorier, beroende på hur de skriver in sig i olika discipliner och i olika teoretiska perspektiv. Kön är ett begrepp, ett analytiskt verktyg för att utforska de varierande former genom vilka samhället organiseras utifrån kulturella föreställningar som reglerar hur arbete (produktion), familj (reproduktion) och nationalstaten och etnisk tillhörighet (politik) organiseras.

Begreppets styrka ligger i betoningen av att sociala processer är könade, det vill säga att en grundläggande komponent av varje samhällsformation är de kön/genusregimer, som reglerar sexualitet och förvandlar heterogena kroppar till de fixerade (binära och hierarkiska) kategorierna kvinnor och män. Med andra ord, kön är grundläggande i konstruktionen av vilka vi är och vem vi får vara. Introduktionen av ”kön” som analytiskt begrepp är början på en resa, och innebär en möjlighet att ställa frågor, att se det sociala. Det sätter fokus på en viss typ av sociala relationer, det namnger kulturella föreställningar om vad som är naturligt, normalt och rätt, men också vad som är viktigt och relevant att utforska (och sätta frågetecken för).

Genusvetenskap kännetecknas av teoretiska och metodologiska debatter, där feministiska analytiska begrepp kritiskt granskas. Genusforskare tar utgångspunkt i och läser det sociala utifrån olika teoretiska perspektiv från kritisk realism till postmodernism. Det råder oenighet i fältet vad gäller en rad forskningsfrågor, inte minst den egna disciplinens historiografi.

Främst ifrågasätts antagandet om en utvecklingslinje där det ”politiska” (läs marxistiskt, lesbiskt och svart feministiskt inspirerade) sjuttio-talet konfronteras med det mer ”akademiska” nittio-talet. Men också föreställningen om genusvetenskapens radikalitet, dess förmåga att kritiskt granska makten, ifrågasätts inom ramen för vad som uppfattas som en begränsande eurocentrisk förståelse av kön och sexualitet. Samtidigt utvecklas de metodologiska interventionerna, från mer systematiska kvantitativa ansatser utifrån kategorin kön till ett utforskande av styrkan, men också begränsningarna, hos en rad kvalitativa ansatser.

Forskare på Genusvetenskapliga institutionen i Lund har både inspirerat och formats av dessa debatter och bidragit till många av dem. Den

institutionella miljön kännetecknas av ett kontinuerligt vetenskapligt samtal över innebörden av begrepp som genus och social rättvisa. Den kännetecknas också av en forskningsstradition, där en teoretisk nyfikenhet är invävd i solida och varierande empiriska material och där ett samhälleligt engagemang är utgångspunkten för en kritisk och analytiskt stringent vetenskaplig analys.

Trots att forskningen på Genusvetenskapliga institutionen är bred och varierad, är det en rad forskningsfrågor som ändå går som en röd tråd genom verksamheten och profilerar institutionen både nationellt och internationellt.² Dessa forskningsfrågor har operationaliserats i tre profilområden som strukturerar grundutbildningen: arbete, intimitet och social rättvisa. Syftet med utbildningen är att förstärka studenternas nyfikenhet och analytiska förmåga att förstå hur globala processer är könade samt att fördjupa deras förmåga att kunna identifiera hur gränser dras och privilegier utformas i vardagen, men också hur dessa kan utmanas och förändras.

GENUSVETENSKAP: FRÅN NÄTVERK TILL SAMHÄLLSVETENSKAPLIG INSTITUTION.

Genusvetenskap är politiserat och ovetenskapligt! Det som en del av ämnets kritiker anklagar disciplinen för är delvis sant, för inom det som började som ett renodlat politiskt rättviseprojekt finns fortfarande en stark kärna av ett normativt världsförbättrande etos. Genusvetare vill beskriva världen för att förändra den. Det gäller all samhällsvetenskap (vilken forskare vill inte förändra världen med sin forskning?), men framstår så mycket klarare inom genusvetenskapen för att den dessutom bygger på en feministisk tradition av kunskapskritik. Begrepp som positionering, situerad kunskap och privilegierad subjektsposition blir tacksamma angreppspunkter för kritiker som kan vädja till en intuitiv positivism och en allmän skepsis mot feminismens politiska anspråk. Den kritiska teoribildningen är heller ingenting unikt för genusvetenskapen, men eftersom den under hela sin tid som universitetsdisciplin, från kvinnovetenskap till genusvetenskap, befunnit sig i den politiska hetluften, blir också detta extra tydligt. Kvinno- och genusforskare har i likhet med andra samhällsforskare deltagit i den offentliga debatten, och i likhet med andra forskare har de utsatts för kritik. Men motståndet mot genusvetenskap har varit desto hårdare, eftersom forskningsfältet rör maktfördelningen mellan könen och

skär rakt genom vardagslivet och det offentliga livet hos alla människor. I dagens tillspetsade politiska situation där extremhögern och nationalistiska politiska grupperingar tar mer offentligt utrymme och aggressiv antifeminism breder ut sig på nätet, utsätts flera av genusvetenskapens forskare dagligen för hot och trakasserier.

När *Forum för kvinnliga forskare och kvinnoforskning* grundades vid Lunds universitet 1978, var det som en del av en global rörelse. Radikaliseringen av ungdomsgenerationen som pågått sen mitten av 1960-talet innebar också en vitalisering av kvinnorörelsen. Det som brukar kallas andra vågens feminism var dels ett uppror mot etablissemang och dels en uppgörelse med en äldre kvinnorörelse som begränsat sig till att arbeta för formella rättigheter. Det gick nu att konstatera att rösträtt, rätten till utbildning och rätten till högre tjänster, som i Sverige blev verklighet redan i början av 1920-talet, inte räckte till, eftersom de informella spärrarna mot kvinnors inflytande i politik, arbetsliv och vetenskap effektivt blockerade jämställdhet och rättvisa. Andra metoder måste till.

De kvinnor som 1978 bildade *Forum för kvinnliga forskare och kvinnoforskning* fick en överväldigande respons. En grupp om elva doktorander och unga forskare kallade till ett första möte i Lunds Stadsbibliotek och 130 kvinnor kom.³ Dessa pionjärer hade en dubbel målsättning. De ville både förändra universitetsvärlden så att den blev en bättre plats för kvinnor att verka på och revolutionera vetenskapen, så att den av männen formulerade världsbilden och verklighetsbeskrivningen utmanades. Det var sannerligen ingen liten uppgift de hade åtagit sig. År 1978 var andelen kvinnliga professorer i hela landet 3 procent, och vid Samhällsvetenskapliga fakulteten vid Lunds universitet noll. 2014 var motsvarande siffror 24 procent för hela riket och 30 procent för Samhällsvetenskapliga fakulteten i Lund.⁴ Ökningen av antalet kvinnliga professorer har i huvudsak skett under sent 1990-tal och under 2000-talet och beror både på strukturella förändringar inom arbetslivet och universitetsvärlden (t.ex. professorsreformen) och flera medvetna ansträngningar för att förändra könsfördelningen bland professorerna.⁵

När det gäller vetenskapens manligt dominerade världsbild så uppmärksammades den på olika sätt, både inom samhällsvetenskapen och inom humanistiska discipliner som historia, konstvetenskap och litteraturvetenskap. De perspektiven är fortfarande mycket relevanta. Kvinnliga konstnärskap glöms fortfarande bort och osynliggörs, och kvinnor är fortfarande osynliga i historien. I en undersökning från 2010 konstaterades

att fyra av de mest använda läroböckerna i historia i grundskola och gymnasium namngav 930 män mot bara 62 kvinnor. Paradoxalt nog minskade andelen omnämnda kvinnor under 1900-talet jämfört med äldre perioder. Den lärobok som skrev *mest* om kvinnor under 1900-talet lyfte enbart fram sex kvinnliga aktörer: Kerstin Hesselgren, Anna-Greta Leijon, Anna Lindh, drottning Silvia, kronprinsessan Victoria och prinsessan Madeleine. Tre medlemmar av kungahuset således, och tre folkvalda politiker. Kerstin Hesselgren var en av de första kvinnliga riksdagsledamöterna och omnämns i kraft av sin gärning, medan både Anna-Greta Leijon och Anna Lind enbart får vara med som offer för en tilltänkt terrorattack respektive ett mord.⁶

Andra vågens feminism präglades av en historiematerialistisk analys, och de feministiska forskarna såg som sin primära uppgift att utveckla en teori som skulle kunna minska förtrycket av kvinnor. Den andra vågen inkluderade lesbiska, radikala och svarta feminister som utvecklade andra förhållanden till historiematerialismen. Ett försök var att utveckla en teori om patriarkatet som var kompatibel med och kunde komplettera en marxistisk samhällsanalys. Problemet med den klassiska marxismen var att den enbart förhöll sig till produktionen. Att kvinnor företrädesvis arbetade med reproduktionen av arbetskraften var något som redan Engels hade uppmärksammat i *Familjens, privategendomens och statens ursprung* (1884), men marxismen som den såg ut fram till 1970-talet kunde inte uppvisa någon utvecklad könsanalys. Heidi Hartmanns inflytelserika artikel ”The unhappy marriage of marxism and feminism” från 1981 skisserade en möjlig väg att förena klassteori och patriarkats-teori, så att produktion och reproduktion fördes samman i en gemensam analys. ”Det privata är det politiska” som blev det främsta slagordet för den andra vågens feminism betyder just detta – att politiken berör mer än männens sfär, den offentliga sfären. Den berör också privatsfären, dit kvinnor blivit hänvisade i ett patriarkalt samhälle.

Feministerna som samlades i Lund fick draghjälp av regeringen och UHÄ. År 1978 beslöt regeringen att avsätta medel för jämställdhetsforskning, varav 93 000 kronor gick till Lunds universitet, eftersom där redan fanns en växande verksamhet. Pengarna finansierade projektet ”Jämställdhetsforskning vid Lunds universitet” med rättsociologen Karin Widerberg som projektledare och sociologen Karin Davies som projektsekreterare och förste anställde. Projektet planerades och genomfördes i nära samarbete med föreningen ”Forum för kvinnliga forskare

och kvinnoforskning”, som hade bildats samma vår. Genom ett universitetsstyrelsebeslut permanentades verksamheten från 1 januari 1983 och blev vad man då kallade en ”inrättning” direkt under rektorsämbetet. Den redan existerande Föreningen kom att verka parallellt med Forum och ofta uppstod diskussioner om deras respektive ansvarsområden, men under de kommande åren bidrog forskare och doktorander från hela universitet via Föreningen till utvecklingen av Forum. Så småningom bytte Föreningen för kvinnliga forskare och kvinnoforskning namn till Disa, och den verkade fram till etableringen av Sveriges Genusvetenskapförbund 2005. Projektet Forum för kvinnliga forskare och kvinnoforskning – Genusvetenskapliga institutionens ursprung – fick sitt första hem på Forskningspolitiska institutet som var tvärvetenskapligt.⁷

För att råda bot på osynliggörandet av kvinnor och för att utveckla kvinnovetenskaplig forskning och utbildning organiserade kvinnorna inom både Föreningen och Forum för kvinnliga forskare och kvinnoforskning seminarieserier, föredrag och kurser. En mycket viktig verksamhet för Forum var upprättandet av ett referensbibliotek, som på bara några år utvecklade sig till ett av de viktigaste specialbiblioteken om feminism och kvinnoforskning i Norden. När Genusvetenskapliga biblioteket 2007 slogs ihop med Samhällsvetenskapliga fakultetens bibliotek innehöll det cirka 250 hyllmeter böcker och över 60 vetenskapliga tidskrifter, vilket visar på den internationella bredden i ämnet.

Som nämnts permanentades Forum för kvinnliga forskare och kvinnoforskning och placerades under rektorsämbetet 1983 och kunde året därpå flytta in i nya lokaler i det ombyggda Palaestra. Verksamheten – och framför allt biblioteket – växte och 1996 flyttade Forum till Magle Stora Kyrkogata, där det fanns på två olika adresser fram till 2009, då det flyttade in i sina nuvarande lokaler i kvarteret Paradis.

År 1991 utlystes den första lektorstjänsten. Då gjordes också ett namnbyte till Kvinnovetenskapligt forum och en tydligare bodelning gjordes mellan stödföreningen Disa och universitetsenheten. Kvinnoforskning definierade sig från början – och definierar sig fortfarande – som ett tvärvetenskapligt ämne. Historikern Christina Carlsson Wetterberg fick lektorstjänsten och några år senare fick sociologen Sara Goodman uppgiften att utveckla en grundutbildning på Kvinnovetenskapligt forum och blev den första studierektorn. I arbetet med att bygga upp ett helt nytt grundutbildningsämne ingick flera olika forskare från samhällsvetenskap, humaniora, juridik och naturvetenskap. Utvecklingen av grundutbildningen

byggde helt på den tvärvetenskapliga ansatsen som är karakteristisk för genusforskning. Exempelvis kom lärarna inom grundutbildning från flera olika institutioner, bland andra gäller det sociologen Diana Mulinari som rekryterades som ny lektor till genusvetenskap i och med att grundutbildningen expanderade. Från början har hela den genusvetenskapliga utbildningen i Lund präglats av att klass, kön, sexualitet och etnicitet utforskas både i Sverige och globalt.

Tvärvetenskapligheten markerades i starten genom att genusvetenskapen placerades direkt under universitetsledningen, men år 2002, när grundutbildningen nått högre nivåer, blev det nödvändigt att inordnas under en fakultet för att kunna ge kandidat- och magisterexamen. Samtidigt hade Centrum för genusvetenskap, som det hette sen 2000, förhandlat fram en möjlighet att anställa en professor. I och med att Centrum för genusvetenskap skulle bli en del av en fakultet och dessutom hade en utvecklad grundutbildning förhandlades också om rätten att inrätta en forskarutbildning. Elaka tungor påstår att Centrum valde att ingå i Samhällsvetenskaplig fakultet för snöd vinnings skull – det var ju ingen hemlighet att det fanns bättre ekonomiska villkor inom samhällsvetenskaperna än inom humaniora under den perioden. Men kanske avspeglar det också en mer allmän utveckling. Kvinnoforskningen i Lund utvecklades från början starkt både inom humaniora och samhällsvetenskap och forskare från andra fakulteter var också aktiva, inte minst juridik och naturvetenskap. Den första doktorandkursen i kvinnoforskning vid Lunds universitet organiserades och gavs vid sociologen av Karen Davies, Johanna Esseveld och Eva Schmitt. Senare gavs också en doktorandkurs i Forums regi av Karin Widerberg. De två första professorerna i genusvetenskap i Lund, Bente Rosenbeck och Christina Carlsson Wetterberg, var båda från början historiker och de representerade Centrum i förhandlingar med fakulteterna om var Genusvetenskap skulle hamna. Både Samhällsvetenskaplig fakultet och Fakulteten för humaniora och teologi erbjöd Genusvetenskap ett hem och en möjlighet att examinera upp till magisternivå såväl som rätten att utveckla forskarutbildning.

Men Genusvetenskap var interdisciplinär, hade sitt ursprung i en social rörelse och en stor erfarenhet att utveckla sin egen verksamhet. Samhällsvetenskapliga fakulteten var mer decentraliserad och institutionerna styrde sin utveckling och sina egna utbildningar i högre grad än vid Fakulteten för humaniora och teologi. Den flexibilitet och större organisatoriska frihet som erbjöds av dekanus Göte Hansson vid

Samhällsvetenskapliga fakulteten passade mycket bättre för ett oberoende tvärvetenskapligt ämne med rötter i sociala rörelser och feministisk forskning. Prodekanerna Sune Sunesson och Paula Uddman visade också ett påtagligt intresse för genusvetenskap. Så trots Christina Carlsson Wetterbergs och Bente Rosenbecks humanistiska bakgrund bestämde Genusvetenskapen sig för att gå upp i Samhällsvetenskapliga fakulteten. Tvärvetenskapligheten fanns dock kvar. Den tredje professorn, Tiina Rosenberg, som utnämndes 2005, kom från teatervetenskap.

År 2011 befordrades Helle Rydström, som hade disputerat i socialantropologi, till professor, och året därpå blev Jens Rydström, ursprungligen historiker, institutionens femte professor genom tiderna.

Under Tiina Rosenbergs tid startades forskarutbildningen och höstterminen 2006 anställdes de två första doktoranderna, Jacob Bojsen och Anna Olovsson Lööv. I februari 2011 disputerade de två första doktorerna i genusvetenskap, Mia Liinason och Maja Sager, och i februari 2014 följde Anna Olovsson Lööv efter. För närvarande finns fem doktorander på forskarutbildningen och institutionen står i begrepp att rekrytera fler.

Genusvetenskapen fick institutionsstatus år 2002, när den blev en del av Samhällsvetenskapliga fakulteten, men för att markera ämnets tvärvetenskapliga karaktär bestämde Genusvetenskapens dåvarande nämnd att namnet Centrum för genusvetenskap skulle behållas. Den nya institutionsstyrelsen behöll en tvärvetenskaplig ansats genom att ha representanter från Samhällsvetenskapliga fakulteten, från Fakulteterna för humaniora och teologi och från Naturvetenskap/Teknik. Dessutom bekostas en del av institutionens professorstjänst av medel från HT och Samhällsvetenskap. År 2008 fördes diskussioner om att slå ihop Centrum för genusvetenskap med sociologiska institutionen. Planerna skrinlades på grund av motstånd från stora delar av sociologens personal, som motsatte sig ytterligare en omorganisation. I det besvärliga läge som då uppstod för Centrum tog Kerstin Sandell ett stort ansvar genom att under år 2009 vara både prefekt och studierektor. Först 2014, under Sara Goodmans prefektskap, bytte Centrum för genusvetenskap formellt namn till Genusvetenskapliga institutionen.

Kvinnohistoria och kvinnolitteraturhistoria har varit – och är fortfarande som vi har sett – viktiga forskningsfält för att synliggöra kvinnor och påvisa det som borde vara självklart, att kvinnor utgör halva mänskligheten, men en halva som förtigs, osynliggörs och diskrimineras. Omdefinieringen på 1990-talet, från kvinnoforskning till genusvetenskap,

innebar, förutom en institutionalisering och etablering av fältet, en breddning, eller kanske snarare en bekräftelse av en breddning som redan skett, från ett fokus på kvinnor i samhälle, kultur och historia till ett fokus på genusrelationer. När en historiker som Joan Scott och en antropolog som Gayle Rubin diskuterar en uppdelning mellan "sex" och "gender" och när historikern Yvonne Hirdman gör en tolkning av "sex" och "gender" till begreppen "kön" och "genus" på svenska, är det en del av en formalisering och en vidareutveckling av diskussioner som förts inom fältet under lång tid.⁸ Men det är först under 1990-talet som det får genomslag i institutionerna. I Sverige, till skillnad från grannländerna Danmark och Norge, får genusbegreppet fullt genomslag och en efter en byter alla Sveriges centra för kvinnoforskning namn till Centrum för genusforskning. I Lund sker namnändringen 2000, i Göteborg redan 1999, och i Stockholm och Uppsala 2003.⁹

Kvinnovetenskaplig Tidskrift, som grundades i Lund 1980 och utgavs av Forum, har genom åren varit den viktigaste arenan för teoriutvecklingen inom kvinnovetenskap och genusvetenskap. Den första redaktionsgruppen bestod av Margareta Bertilsson, Karen Davies, Anita Göransson och Anna Lena Lindberg med Karin Widerberg som ansvarig utgivare.¹⁰ Det var i KvT som den historiematerialistiska teoriutvecklingen om kön, klass och patriarkat fördes under tidigt 1980-tal. I Lund fortsatte diskussionen om feministisk teori i grupper av doktorander och forskare som var aktiva i Föreningen Disa och vid Kvinnovetenskapligt Forum. Det var i KvT som begreppet "genus" introducerades år 1988, med påföljande debatt, och det var i samma forum som begreppet "intersektionalitet" först diskuterades på svenska år 2003.¹¹ Inte förrän 2007 bytte Kvinnovetenskaplig Tidskrift namn till Tidskrift för Genusvetenskap, eller TGV. Under hela denna tid har genusvetenskap som forskningsfält och undervisningsämne legat vid forskningsfronten och bidragit till samhällsdebatten. Det senaste årtiondets breddning av ämnet till en intersektionell förståelse av forskningsfältet har både orsakats av och resulterat i att genusvetenskap nu studerar genus i förhållande till etnicitet, funktionshinder, könsuttryck, "ras" och sexualitet och flera andra maktordningar, eller maktasymmetrier.

Breddningen från kvinnovetenskap till genusforskning har skett parallellt med att intresset för genusvetenskap ökat bland samhällsvetenskaperna. Genom att genusvetenskapen undersöker strukturer i högre grad än kvinnoforskningen gjorde på sin tid, får disciplinen en mer

samhällsvetenskaplig prägel. Men genusvetenskap fortsätter att vara i hög grad tvärvetenskaplig. Vid Genusvetenskapliga institutionen bedrivs forskning inom genus och teknologistudier (Gender and Technology Studies) och bland institutionens lärare och forskare finns historiker, sociologer, litteraturvetare, antropologer och numera också några som har disputerat som genusvetare. Forskarutbildningen i genusvetenskap som byggdes upp i Lund och i övriga Sverige under 2000-talet, börjar nu ge resultat, vilket bl.a. visar sig i att fler och fler doktorer i genusvetenskap konkurrerar om tjänsterna, även om fortfarande de flesta som är anställda har bedrivit genusforskning inom ramen för andra discipliner.

I dag finns två berättelser om genusvetenskap som universitetsämne. En handlar om den segerrika genusvetenskapen, som etablerades under 1990-talet, med statligt stöd och starka institutioner som Nationella sekretariatet för genusforskning, expanderande grundutbildning, excellenta forskningsmiljöer och ett växande antal doktorer i genusvetenskap. Vid Lunds universitet och vid Samhällsvetenskapliga fakulteten finns en stark genusforskning och starka genusforskningsmiljöer vid ett flertal institutioner. Genusvetenskapliga institutionen bidrar med grundutbildning, forskarutbildning och en stark och livaktig miljö som är mycket aktiv med lokala, nationella och internationella forskare och forskargrupper. Den berättelsen om seger och framgång är sann, åtminstone i jämförelse med våra grannländer. Trots individuellt briljanta forskningsprestationer präglas ”könsforskningen” i Danmark av splittring och utsatthet, vilket inte minst visas av de många danska studenter som söker sig över Öresund för att ta en kandidatexamen i genusvetenskap hos oss. I deras hemland finns inte den möjligheten. I Norge kan sårbarheten hos den jämförelsevis starka kjønnsforskningsmiljön illustreras av att det norska Forskningsrådet lade ner sitt Kjønnsforskningsprogram år 2012 efter en aggressiv presskampanj.

Den andra berättelsen om svensk genusforskning handlar om utsatthet. Feministiska forskare utsätts dagligen för näthat och konkreta hot, och i vissa fora finns en pågående demonisering av genusvetenskap som riskerar att begränsa möjligheterna för genusforskare att verka offentligt. En enkel artikel i en dagstidning eller i Lunds universitets tidning LUM kan resultera i både hatbrev och allvarliga hot och en allt viktigare fråga för institutionsledningen är att utveckla metoder för att garantera de anställdas säkerhet.

Här återstår en stor utmaning – nämligen att utveckla kritisk, reflektiv forskning som bidrar till att förbättra samhället och som bevarar den

akademiska friheten genom att försvara forskare som är utsatta för hot på grund av att de forskar om olika former av diskriminering och sociala orättvisor. Det är en utmaning för Genusvetenskapen såväl som för Samhällsvetenskapliga fakulteten och akademien som helhet att förstärka och uppmuntra kritisk forskning och ge plats och stöd till kritiska forskare. Annars blir framgångsberättelsen om genus som nytt och segerrikt akademiskt ämne och forskningsfält enbart en chimär.

Noter

1. Kapitlet bygger dels på författarnas egna hågkomster och dels på arkivforskning i Disas arkiv och i Genusvetenskapliga institutionens arkiv (Lunds universitets arkiv). Vi har också haft god hjälp av tidigare publicerade historiker, framför allt Alnebratt 2009; Liinason 2011 och Torhell 2000.
2. Se *Research Profile* (2014).
3. Torhell 2000.
4. Angående antalet kvinnliga professorer vid vår fakultet, se vidare Gunilla Jarlbros text i denna volym.
5. Alnebratt 2007; Liinason 2010, 2011.
6. Ohlander, Ann-Sofie (2010).
7. Verksamhetsberättelse 1981. Centrum för genusvetenskap. Lunds universitets arkiv.
8. Scott 1986; Rubin 1975; Hirdman 1988.
9. Liinason 2010.
10. Davies et al. 1980.
11. Hirdman 1988; Lykke 2003; De los Reyes et al. 2003; De los Reyes & Mulinari 2004.